**Hukuk Bölümü 2007/197 E. , 2007/255 K.**

- IDARI PARA CEZASINA KARŞI YAPILAN ITIRAZ
  - DERNEKLER KANUNU (5253) Madde 32

**"İçtihat Metni"**

Davacı : H.B.

Davalı : İstanbul Valiliği

O L A Y : İstanbul Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü'nün 12.10.2005 günlü işlemi ile, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 32/l. maddesi uyarınca davacı adına idari para cezası verilmiştir.

Davacı, bu işlemin iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

İSTANBUL 1. İDARE MAHKEMESİ; 28.2.2006 gün ve E:2005/3074, K:2006/11 sayı ile, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun muhtelif maddelerinden söz ederek, Kabahatler Kanunu bir bütün olarak incelendiğinde, toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı ve ekonomik düzeni korumak amacıyla konulan kuralların icrai veya ihmali bir davranışla ihlal edilmesinin bu Kanunla kabahat olarak tanımlandığı, keza bu kabahat nedeniyle kendi kanununda idari bir yaptırım öngörülmüş ise bu yaptırımlara karşı sulh ceza mahkemesine itiraz edilebileceğinin anlaşıldığı, buna göre idari para cezalarının da idari bir yaptırım türü olarak kabul edilmesi ve bu cezalara karşı yapılacak itirazların Kabahatler Kanunu uyarınca sulh ceza mahkemesince çözümlenmesi gerekeceği, olayda, davacıya 5253 sayılı Kanun'a aykırılık nedeniyle idari para cezası verildiği görülmüş olup, kabahat niteliğindeki bu fiil nedeniyle verilen para cezasının Kabahatler Kanunu'nun 17. maddesi kapsamında bir yaptırım olduğu, bu itibarla söz konusu cezaya yönelik itirazın adli yargı yerince çözümlenmesi gerekeceği sonucuna varıldığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, kesinleşmiştir.

Davacı, bu kez, söz konusu idari para cezasına karşı adli yargı yerinde itirazda bulunmuştur.

BAĞCILAR 1. SULH CEZA MAHKEMESİ; 18.1.2007 gün ve E:2006/2013 Müt., K: 2006/2013 Müt. sayı ile, muteriz 30.05.2006 tarihli itiraz dilekçesinde, özetle, İstanbul Valiliği Dernekler Müdürlüğü'nce verilen 12.10.2005 tarihli idari para cezasına itiraz ettiğini, daha evvelde aynı konuda İstanbul 1. İdare Mahkemesi'ne dava açtığını, Mahkemenin görevsizlik kararı verdiğini belirtmiş olduğunun görüldüğü, itiraza konu para cezası hakkında muteriz tarafından idari yargıda dava açıldığı ve dosyada bir örneği bulunan İstanbul 1. İdare Mahkemesi'nin 28.2.2006 tarihli, 2005/3074 Esas, 2006/1 Karar sayılı kararının incelenmesinde, Mahkemece görev yönünden red kararı verilmiş olduğu, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 33. maddesinin 4. fıkrasında, bu kanunda yazılı cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir denildiği, 6.12.2006 tarihinde kabul edilen 5560 sayılı Yasa'nın 31. maddesi 30.3.2005 tarihli 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3. maddesini değiştirmiş olup, 31. maddenin 1/a maddesinde, idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanır denilmekte olduğundan, 5253 sayılı Kanun'un 33/3 maddesinde, bu kanunda yazılı olan idari para cezalarının mülki idari amiri tarafından verilir hükmü yer almakta olup, 33/4 fıkrasında bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içerisinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir denilmekte olduğundan, 5253 sayılı Kanun'un 33/4 maddesinde görevli yargı yeri idari yargı olarak belirtildiğinden, 5560 sayılı Yasa'nın 31. maddesi gereğince görevli yargı yeri artık idari yargı olduğundan, Mahkemelerince söz konusu itirazın görev yönünden reddine karar vermek gerektiği, ayrıca itiraza konu idari para cezası hakkında İstanbul 1. İdare Mahkemesi 2005/3074 Esas, 2006/11 Karar sayılı, 28.2.2006 tarihli görev yönünden red kararı vermiş olduğundan, karar kesinleştiğinde görevli yargı yerinin tayini açısından dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine de karar vermenin icap ettiği gerekçesiyle 5253 sayılı Yasa'nın 33/4 maddesi ve 6.12.2006 tarihinde kabul edilen 5560 sayılı Yasa'nın 5326 sayılı Yasa'nın 3. maddesinde değişiklik yapan 31. maddesi gereğince görevsizlik kararı vererek, itiraza konu idari para cezası hakkında İstanbul 1. İdare Mahkemesi 2005/3074 Esas, 2006/11 Karar sayılı, 28.2.2006 tarihli görev yönünden red kararı vermiş olduğundan, görevli yargı mercii tayini için karar kesinleştiğinde dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiş; bu karar, karara itiraz edilmeyerek kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mahmut BİLGEN, Ramazan TUNÇ, Habibe ÜNAL, O. Cem ERBÜK, Muhittin KARATOPRAK ve Gürbüz GÜMÜŞAY'ın katılımlarıyla yapılan 03.12.2007 günlü toplantısında;

I-İLK İNCELEME : Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre;

Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu'nun 11.7.1988 günlü, E:1988/1, K:1988/1 sayılı İlke Kararında, "2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun bütünüyle incelenip değerlendirilmesinden, bu Kanunun uygulanması yönünden 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, 'ceza uyuşmazlıkları' ibaresinden, savcının ya da şahsi davacının talebi ile başlayan yargılaması sonunda sanığın mahkumiyetine ya da beraatine hükmedilebilecek davalarda, askeri ve adli ceza mahkemeleri arasında çıkan görev ve hüküm uyuşmazlıklarının anlaşılması, bunun dışında kalan tüm görev uyuşmazlıklarının 'hukuk uyuşmazlığı' sayılması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Uygulanması idari organlara bırakılan cezalar, adli nitelikte olmadığından, bunlar hakkında yapılan itirazlar ya da açılan davalar 'ceza davası' olarak nitelendirilemezler. İdari niteliklerinden dolayı bu davalara ilişkin görev ve hüküm uyuşmazlıklarının Uyuşmazlık Mahkemesinin Hukuk Bölümünde incelenip çözümlenmesi gerektiği..." açıkça belirtilmiştir. Bu durum gözetildiğinde, olay bölümünde yazılı başvuru konusu görev uyuşmazlığının Hukuk Bölümünde incelenmesi gerektiği kuşkusuzdur.

Olay kısmında belirtildiği üzere, tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada; idari yargı yerince adli yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle verilmiş ve kesinleşmiş bir görevsizlik kararı bulunmakta olup, bunun üzerine kendine gelen davayı inceleyen adli yargı yerinin sahip olduğu seçenekler ile verdiği karar bakımından bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

1- 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde yer alan, "Olumsuz görev uyuşmazlığının bulunduğunun ileri sürülebilmesi için adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisinin tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada kendilerini görevsiz görmeleri ve bu yolda verdikleri kararların kesin veya kesinleşmiş olması gerekir.

Bu uyuşmazlığın giderilmesi istemi, ancak davanın taraflarınca ve ceza davalarında ise ayrıca ilgili makamlarca ileri sürülebilir" hükmüne göre, idare mahkemesinin kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine adli yargı yerince de görevsizlik kararı verilmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde, olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş olacak; hukuk alanında doğmuş bulunan bu

uyuşmazlığın giderilmesi istemi ise, ancak davanın taraflarınca ileri sürülebilecektir.

2- 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesindeki "Adli, idari, askeri yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelemekte olan bir yargı mercii davada görevsizlik kararı veren merciin görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli merciin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine değin erteler." hükmüne göre ise, adli yargı yeri, davaya bakma görevinin daha önce görevsizlik kararı veren idari yargı yerine ait olduğunu belirten gerekçeli bir karar ile doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurma olanağına sahiptir. Şu kadar ki, başvuru kararının, görev konusunda Uyuşmazlık Mahkemesi'nce karar verilmesine değin işin incelenmesinin ertelenmesi hususunu da ihtiva etmesi gerekir.

Yasakoyucu, 14. maddeye göre hukuk alanında olumsuz görev uyuşmazlığı doğması halinde her iki yargı merciince işten el çekilmiş olduğundan başvurma iradesini davanın taraflarına bırakmış iken, bu yönteme nazaran daha kısa zamanda çözüme ulaşılmasını amaçladığı 19. madde ile, daha önce görevsizlik kararı veren yargı merciinden sonra davayı inceleyen yargı merciine, işten el çekmeden doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurma olanağını tanımıştır.

Olayda, adli yargı yerince, öncelikle görevsizlik kararı verilmekle birlikte, bununla yetinilmemiş ve görevli merciin belirtilmesi için re'sen Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına da karar verilmiştir.

Bu haliyle, her ne kadar 2247 sayılı Yasa'da öngörülen yönteme uymamakta ise de, davanın taraflarınca başvuruda bulunulmadığı gözetilerek, Bağcılar 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nce re'sen yapılan başvurunun 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesi kapsamında olduğunun kabulü ile Uyuşmazlık Mahkemesi'nin önüne gelmiş bulunan görev uyuşmazlığının çözüme kavuşturulması, gerek dava ekonomisine gerekse Uyuşmazlık Mahkemesi'nin kuruluş amacına uygun olacağından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Nurdane TOPUZ'un, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ayla SONGÖR ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun, davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, 5253 sayılı Kanun'un 32. maddesine göre verilen idari para cezasının kaldırılması istemiyle açılmıştır.

4.11.2004 tarih ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1. maddesinde, "Bu Kanunun amacı; dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tâbi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile derneklere ilişkin diğer hususları düzenlemektir" denilmiş; 32. maddesinde, bu Kanuna aykırı davranışlara uygulanacak cezalar belirtilmiş; 33. maddesinde, bu Kanunda yazılı olan idarî para cezalarının mülkî idare amiri tarafından verileceği, verilen idarî para cezalarına dair kararların ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edileceği, bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebileceği, itirazın, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmayacağı, itiraz üzerine verilen kararın kesin olduğu kurala bağlanmıştır.

5253 sayılı Yasa'nın 33. maddesinde yer alan düzenleme karşısında, para cezalarına karşı yapılacak itirazların görüm ve çözümünde idari yargı yerlerinin görevli olacağının kabulü gerekir.

1.6.2005 tarihinde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun yürürlüğe girmesi üzerine Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nce, sözü edilen Kanunun diğer kanunlarda düzenlenen idari yaptırımlar ile bunlara karşı yapılacak itirazlara ilişkin görev hükümleri üzerindeki etkisinin incelenmesi sonucunda: diğer kanunlarda düzenlenen idari yaptırımın, dayanağı olan yasanın amacı dikkate alınarak; Kabahatler Kanunu'nun 1., 2., 16. ve 19. maddelerinde belirtilen koşulları taşıması, 27. maddenin (1) numaralı bendinde belirtilen idari yaptırımlardan olması halinde, idari para cezaları ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin olanlarına karşı 1.6.2005 tarihinden sonra yapılacak itirazlarda sulh ceza mahkemelerinin genel görevli kılındığına ve bu nedenle doğan görev uyuşmazlıklarında adli yargı yerinin görevli bulunduğuna karar verilmiştir.

Daha sonra, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Genel kanun niteliği" başlıklı 3. maddesi, Anayasa Mahkemesi'nin 1.3.2006 gün ve E:2005/108, K:2006/35 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve gerekçeli kararı 22.7.2006 gün ve 26236 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve iptal hükmünün, kararın Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiş; yasama organı tarafından iptal hükmü doğrultusunda yasal düzenleme yapılmaması sürecinde, anılan madde hükmünün yürürlükte bulunduğu düşüncesiyle, aynı doğrultuda karar verilmeye devam edilmiş; yasama organı tarafından, Anayasa Mahkemesi'nce verilen altı aylık süre içinde iptal hükmü doğrultusunda yasal düzenleme yapılması halinde ise, işaret edilen yargı yerinin yeni düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren görevli olacağı belirtilmiştir.

Son olarak, 30.3.2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3. maddesini değiştiren 6.12.2006 günlü, 5560 sayılı Yasa'nın 31. maddesinde " (1) Bu Kanunun;

a) İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında,

uygulanır" denilmiştir.

19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren bu düzenlemeye göre, Kabahatler Kanunu'nun, idarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı; diğer kanunlarda görevli mahkemenin gösterilmesi durumunda ise uygulanmayacağı anlaşılmaktadır.

Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olduğundan, görev konusunda taraflar için bir müktesep hak doğmayacağı; bu nedenle, yeni bir yasayla kabul edilen görev kurallarının, geçmişe de etkili olacağı, bilinen bir genel hukuk ilkesidir.

Davanın açıldığı andaki kurallara göre görevli olan mahkeme, yeni bir yasa ile görevsiz hale gelmiş ise, (davanın açıldığı anda görevli olan ve fakat yeni yasaya göre görevsiz hale gelen) mahkemenin görevsizlik kararı vermesi gerekeceği; ancak, yeni yasadaki görev kuralının, değişikliğin yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanacağına dair intikal hükümlerinin varlığı halinde, mahkemece görevsizlik kararı verilemeyeceği açıktır.

Diğer taraftan, dava görevsiz mahkemede açılmış, bu sırada yapılan bir kanun değişikliği ile görevsiz mahkeme o dava için görevli hale gelmiş ise, mahkeme, artık görevsizlik kararı veremeyip (yeni kanuna göre görevli hale geldiği için) davaya bakmaya devam etmesi gerekir.

İncelenen uyuşmazlıkta, idari para cezasına ilişkin görevli mahkemeyi belirleyen yasa kuralı değiştirilmiş ve yeni düzenleme 19.12.2006 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiş olduğuna göre, görev kuralının geçmişe etkili olacağı yolundaki genel hukuk ilkesi karşısında, 5253 sayılı Yasa'nın 32. maddesine göre verilen idari para cezasına karşı yapılan itirazın görüm ve çözümünde idari yargı yerinin görevli olduğu kuşkusuzdur.

Açıklanan nedenlerle, Sulh Ceza Mahkemesinin 19. madde kapsamında görülen başvurusunun kabulü ile İdare Mahkemesince verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Bağcılar 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 19. madde kapsamında görülen BAŞVURUSUNUN KABULÜ İLE İstanbul 1. İdare Mahkemesi'nce verilen 28.2.2006 gün ve E:2005/3074, K:2006/11 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 3.12.2007 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.